

HALINA BRZEZIŃSKA-STEC
Uniwersytet w Białymstoku
Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia

CZY BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA IM. JERZEGO GIEDROYCIA W BIAŁYMSTOKU JEST „TRZECIM MIEJSCEM” W SPOŁECZNOŚCI AKADEMICKIEJ I LOKALNEJ?

*Przypominam, że biblioteka na miarę człowieka to znaczy także biblioteka radosna, zapewniająca możliwość wypicia kawy ze śmietanką..., do której chodzi się chętnie i która przeobrazą się stopniowo w wielką maszynę spędzania wolnego czasu [...]*¹.

Umberto Eco

Abstrakt

Celem referatu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy biblioteka akademicka może być „trzecim miejscem” w przestrzeni społecznej, zgodnie z koncepcją przedstawioną przez Raya Oldenburga. Model Oldenburga wymienia kategorie miejsc, w których spędzamy nasz czas, dzieląc je na: dom, miejsce pracy i te właśnie „trzecie miejsca”, w których spędzamy czas wolny. Według tej koncepcji biblioteka uczelniana na pewno pełni funkcję „drugiego miejsca”, czyli miejsca pracy (bibliotekarzy, pracowników naukowo-dydaktycznych, studentów i innych użytkowników), natomiast czy może być również „trzecim miejscem” w społeczności lokalnej? W wystąpieniu zostaną omówione podstawowe atrybuty „trzecich miejsc” według teorii Oldenburga oraz ich odpowiedniki mające zastosowanie w przestrzeni i działalności biblioteki akademickiej. Na przykładzie umiejscowienia (przestrzeń architektoniczna i społeczna) oraz działalności promocyjnej, kulturalnej, biznesowej Biblioteki Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia zostanie podjęta próba udzielenia odpowiedzi na pytanie zawarte w temacie referatu.

Słowa kluczowe

„trzecie miejsce”, działalność promocyjna w bibliotece, przestrzeń niebiblioteczna, biblioteka – kultura organizacyjna

---

¹ U. Eco, *O bibliotece*, Warszawa 2007, s. 47.

WPROWADZENIE

W 1989 r. Ray Oldenburg w książce *The Great Good Place...* przedstawił koncepcję „trzeciego miejsca”. Zakłada ona 3 sfery ludzkiej aktywności: pracę, dom i życie towarzyskie. Pojęcie „trzecie miejsce” odnosi się do przestrzeni, w których skupia się życie towarzyskie.

„Trzecie miejsca” rządzą się swoimi prawami. Zazwyczaj panuje tam swoista demokracja, w której większy posłuch mają stali, wieloletni bywalcy². Tutaj ludzie spędzają swój prywatny czas, zyskują poczucie przynależności do jakiejś grupy społecznej, załatwiają różne sprawy, realizują plany czy też po prostu relaksują się i odpoczywają od trudów codzienności. „Trzecie miejsce” oznacza przestrzeń publiczną rozumianą jako miejsce spotkań towarzyskich, miejsce komunikowania, spędzania wolnego czasu, miejsce nauki, relaksu czy aktywności kulturalnej. Można tu odpocząć od obowiązków zawodowych czy rodzinnych i przyjemnie spędzić czas, spotykając się ze znajomymi i wzmacniając swoje poczucie przynależności do określonej społeczności. Może nią być społeczność lokalna, studencka, uczniowska itp. „Trzecie miejsce” pełni funkcję socjalizującą, łączącą ludzi danej grupy lub kilku środowisk³.

Takie miejsca są potrzebne. Żyjemy bowiem w czasach trudnych i skomplikowanych relacji międzyludzkich. Ciągły brak czasu sprawia, że chętnie komunikujemy się za pomocą telefonów komórkowych, poczty elektronicznej, czy internetowych blogów. Częściej skłaniamy się w stronę spotkań nierzeczywistych niż realnych. Jakość tych relacji bywa wątpliwa i prędeż czy później dochodzimy do wniosku, że świat wirtualny nie wystarcza. „Trzecie miejsce”, według Oldenburga, daje szansę „bycia wśród ludzi”, nawiązania kontaktów lub choćby krótkiej rozmowy. Przywraca poczucie normalności⁴.

W Polsce nie ma tak bogatej tradycji spędzania czasu wolnego poza domem, jak np. w krajach Europy Zachodniej czy w Stanach Zjednoczonych. Uwarunkowania historyczne Polski nie pozwalały na swobodne wyrażanie opinii i spotykanie się w miejscach publicznych czy też ujawnianie własnych poglądów. Od czasu pierwszych demokratycznych wyborów i zniesienia cenzury mamy możliwość i czas oraz coraz więcej okazji do wychodzenia z domu i szukania najlepszego dla siebie „trzeciego miejsca”. Niewątpliwie w Europie, jak i ostatnio w Polsce,

---

² M. Kisilowska, *Czy lubicie się Państwo zakładać? O zaufaniu w bibliotece*, [w:] *Biblioteka jako „trzecie miejsce”*. Międzynarodowa Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Materiały konferencyjne, pod red. M. Wrocławskiej, J. Jerzyk-Wojteckiej, Łódź 2011, s. 12.

³ D. Konieczna, *Nowe trendy w architekturze i organizacji przestrzeni w bibliotekach polskich*, [w:] *Nowoczesna biblioteka: materiały z ogólnopolskiej, przedjazdowej konferencji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Konstancin-Jeziorna, 29–30 maja 2009 r.*, red. M. Drzewiecki, Warszawa 2009, s. 30.

⁴ I. Łabiszewska, *Czy wystawy okolicznościowe współtworzą trzecie miejsce w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego*, [w:] *Biblioteka jako „trzecie miejsce”*. Międzynarodowa Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego..., s. 75.

„trzecie miejsca” to duże centra handlowe, puby, restauracje, kawiarnie, ale czy też biblioteki?

BIBLIOTEKA JAKO „TRZECIE MIEJSCE”

Bibliotekarze szybko zainteresowali się koncepcją „trzeciego miejsca”, dostrzegając w niej potencjał dla dalszego rozwoju bibliotek. Przygotowania do realizacji tej koncepcji rozpoczyna się już na etapie projektowania nowych lub modernizowania starych budynków bibliotecznych. Oprócz tradycyjnych pomieszczeń bibliotecznych w nowych gmachach zaczęły powstawać miejsca, które wcześniej nie kojarzyły się z przestrzenią biblioteczną. Mają one podnieść ich atrakcyjność i zachęcić użytkowników do korzystania z bibliotek. Są to: księgarnie, galerie wystawowe, sale audytoryjne i wykładowe, pokoje do pracy indywidualnej, centra multimedialne, bufety i kawiarnie oraz miejsca odpoczynku dla pracowników i użytkowników.

W kontekście tych zmian w organizacji przestrzeni bibliotecznej można zauważyć, iż podstawowe przymioty „dobrych miejsc” omówione w książce Oldenberga można odnaleźć również w charakterze przestrzeni tworzonych w bibliotekach. Podstawowe atrybuty bibliotek zbieżne z teorią „trzeciego miejsca” to:

- łatwość dostępu (wszyscy zainteresowani mogą z nich korzystać);
- możliwa cykliczność odwiedzin;
- usytuowanie w przestrzeni społecznej, neutralność;
- miejsce „ciche” i bezpieczne;
- wolne od polityki i wszelkich ideologii;
- dające poczucie przynależności i akceptacji;
- wspólne miejsce udostępniane dla grupy ludzi (użytkownicy i bibliotekarze), bezpłatnie, gdzie czytelnik przyjmowany jest nieformalnie i przyjaźnie;
- podstawą komunikacji jest rozmowa;
- miejsce budowania więzi interpersonalnych i tworzenia pewnej wspólnoty.

Najważniejszą rolą, która spełnia „the great good place” jest komunikacja bezpośrednia budująca relacje, zaufanie, poczucie przynależności i akceptacji, których brak człowiekowi we współczesnym świecie. Autor zwraca uwagę na wartość i korzyści płynące z interakcji społecznych, które budują prawdziwe więzi. [...] Wspólne działania i interakcje społeczne zachodzące w bibliotece, powodują, że przestrzeń biblioteczna zmienia się, nabiera nowego wymiaru i wartości⁵.

Wiadomo nie od dziś, że współczesna biblioteka nie ogranicza się do wypełniania swoich funkcji podstawowych. Zwyczaj urządzania spotkań i imprez o różnym charakterze, dbałość o przygotowanie specjalnych pomieszczeń do pracy indywidualnej i grupowej, troska o potrze-

---

⁵ I. Nowakowska, *Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi – miejscem wystaw, pamięci i krzewienia idei humanitarnych*, [w:] *Biblioteka jako „trzecie miejsce”*. Międzynarodowa Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego..., s. 44–45.

by czytelników niepełnosprawnych, jak też obecność kawiarenek internetowych czy księgarń świadczy o tym, że instytucja ta znacznie rozszerzyła zakres swoich usług. W kręgu prac bibliotekarskich pozostała też działalność wystawiennicza, która nie stanowi novum w obowiązkach bibliotekarza⁶.

Niewątpliwie ideę „trzeciego miejsca” od dawna realizują biblioteki publiczne i osiedlowe filie biblioteczne oraz biblioteki wiejskie. Należy zatem zadać pytanie: Czy biblioteka akademicka lub inna biblioteka naukowa faktycznie powinna pełnić również rolę „trzeciego miejsca”? Jeśli tak, to dla kogo? Dla naszych studentów i pracowników naukowych? A może dla innych użytkowników, np. członków społeczności lokalnej? Czy powinniśmy dążyć do tego, aby również biblioteka akademicka oprócz spełniania swoich podstawowych zadań naukowych, dydaktycznych, informacyjnych, była także miejscem relaksu i spędzania wolnego czasu? Czy w takim razie Biblioteka Uniwersytecka im. J. Giedroycia pełni już taką funkcję?

BUDOWA NOWEGO GMACHU BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ

Najważniejszym wydarzeniem w funkcjonowaniu naszej Biblioteki Uniwersyteckiej (BU) było przeniesienie jej siedziby do nowego, samodzielnego gmachu przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 14A. Uroczyste otwarcie, które odbyło się w obecności przedstawicieli nauki i kultury, władz samorządowych, pracowników naukowo-dydaktycznych i studentów, było doskonałą okazją do zaprezentowania Biblioteki w środowisku akademickim i lokalnym Białegostoku.

Gmach Biblioteki posiada 7 kondygnacji, w tym jedną podziemną (garaże). Przylega do budynku Rektoratu, z którym jest połączony na poziomie VI piętra. Przy budowie i wyposażeniu pomieszczeń wykorzystano nowoczesne materiały i rozwiązania techniczne stosowane w najnowszych tego typu obiektach w kraju i za granicą. Ma okazałą bryłę, której estetykę podkreślają elewacja z piaskowca i szkło w odcieniu zielonym. Wejście do budynku jest przestronne i jasne. Nowoczesny charakter holu podkreślają granitowe posadzki, przeszklenia, podwieszane sufity. Na parterze znajduje się portiernia, szatnia, zespół dyrekcji, sala wystawowa, Oddział Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów oraz księgarnia. Na I piętrze umiejscowiono: katalogi, Czytelnię Centrum Dokumentacji Europejskiej, wypożyczalnię, Oddział Informacji Naukowej, pomieszczenia Oddziału Wydawnictw Ciągłych, Oddziału Udostępniania Zbiorów, Oddziału Opracowania Zbiorów oraz Sekcję Automatyzacji. Na II piętrze znajduje się zespół czytelni: Czytelnia Ogólna, Czytelnia Zbiorów Specjalnych z Pracownią Digitalizacji. Czytelnia Ogólna, częściowo o podwójnej wysokości, łączy się przestrzennie z następną kondygnacją. Na III i IV piętrze znajduje się Czytelnia z Wolnym Dostępem do zbiorów oraz księgozbiór Kolekcji Humanistycznej w magazynie zamkniętym, wyposażonym w regały kompaktowe. Oba poziomy z wolnym dostępem do zbiorów połączono

⁶ I. Łabiszewska, *op. cit.*, s. 75.

dodatkową klatką schodową. Ponadto na III piętrze usytuowano kabiny do pracy indywidualnej dla kadry profesorskiej i pokój do pracy zespołowej. V piętro jest magazynem zamkniętym, gdzie umieszczono podstawowy księgozbiór czasopism i druków zwartych. Natomiast VI piętro zajmują: Sala Senatu, Sala Audytoryjna im. Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego i salka cateringowa (wcześniej pracownia komputerowa). Sala Audytoryjna posiada 84 miejsca dla słuchaczy. Ze względu na potrzebę (okazjonalnego) łączenia z Salą Senatu, obie powierzchnie przedzielono częściowo rozsuwaną ścianą. Wyposażenie audiowizualne i nagłaśniające pozwala użytkować w zasadzie oba pomieszczenia jako: sale konferencyjne i wykładowe oraz do organizacji okazjonalnych imprez. Na piętrze tym znajduje się również taras widokowy, skąd można oglądać przepiękną panoramę Białegostoku.

Tak przygotowany projekt funkcjonalno-użytkowy Biblioteki w nowym gmachu pozwala doskonale spełniać podstawowe zadania wynikające z działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej Uniwersytetu w Białymstoku (UwB).

PRZESTRZEŃ NIEBIBLIOTECZNA

Ważnym elementem funkcjonowania Biblioteki w nowym budynku jest też tzw. przestrzeń niebiblioteczna. Odgrywa ona coraz większą rolę również w bibliotekach naukowych, pełniących coraz częściej funkcję ośrodka kulturotwórczego uczelni. W naszej Bibliotece taką przestrzeń tworzą Sala Audytoryjna im. R. Kaczorowskiego wraz z salą cateringową, Sala Senatu, sale szkoleniowe i wykładowe (uzyskane z dawnych czytelni), hol wystawowy, księgarnia, pokój socjalny i miejsca do wypoczynku przeznaczone dla studentów (hole na I i II piętrze).

DZIAŁALNOŚĆ PROMOCYJNA

Od chwili wprowadzenia się do nowego gmachu Biblioteka Uniwersytecka prowadzi ożywioną działalność promocyjną i kulturalną, co niewątpliwie może służyć realizacji idei biblioteki jako „trzeciego miejsca”⁷. Działalność ta opiera się w dużej mierze na organizowaniu wystaw, spotkań, konferencji, seminariów oraz imprez okolicznościowych, m.in. Tygodnia Bibliotek, Podlaskiego Festiwalu Nauki i Sztuki, Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich, Międzynarodowego Dnia Teatru, Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego. Ma to na celu integrację białostockiego środowiska naukowego i bibliotekarskiego. Pozwala na ukazanie Biblioteki jako miejsca spotkań i wymiany poglądów oraz na przybliżenie miesz-

---

⁷ Ten temat autorka poruszała wielokrotnie w swoich publikacjach, m.in.: *Biblioteka Uniwersytecka im. J. Giedroycia w Białymstoku w nowym gmachu*, [w:] *Biblioteki XXI wieku – czy przetrwamy* [org. Biblioteka Politechniki Łódzkiej], Łódź 2006, s. 323–334 oraz *Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w nowym gmachu – z perspektywy pięcioletnich doświadczeń*, „Bibliotheca Nostra” 2011, nr 2, s. 50–60.

kańcom miasta i regionu nowego oblicza biblioteki naukowej, jako instytucji kreatywnej, nastawionej na współpracę i realizację nie tylko czytelnich potrzeb.

WYSTAWY

Nieodłączną częścią prowadzonej działalności kulturotwórczej są wystawy: malarskie, literackie, historyczne, przyrodnicze i okolicznościowe, prezentowane w holu na parterze. Ekspozycje przygotowywane są przez pracowników Oddziału Informacji Naukowej, często we współpracy z jednostkami naszej Uczelni lub instytucjami kulturalnymi oraz naukowymi Białegostoku i Podlasia. Od chwili rozpoczęcia działalności wystawienniczej w 2005 r. zorganizowano 72 wystawy, ostatnie z nich to: *35-lecie pracy twórczej Kazimierza Jurgielanica* – 19.10.2012 r., *Malarstwo Krzysztofa Konieczka* – 18.06.2013 r., *Finlandia poprzez wieki* – 19.11.2012 r., *Śladami niemieckiej kultury w Białymstoku i okolicy* – 5.03.2013 r., *Wołyń 1943: Wołają z grobów, których nie ma* – 25.11.2013 r., *Skarby Ziemi* – 10.12.2012 r., *Odkrywanie przyrody Azji Środkowej* – 10.01.2013 r., *Ptaki Polski* – 7.05.2013 r., *O jajku prawie wszystko...* – 11.04.2014 r., *W naszej pamięci: Andrzej Przewoźnik. 1963–2010. Katyń* – 26.03.2013 r., *Julian Tuwim: lokomotywa polskiej poezji* – 5.11.2013 r.

Il.1. *O jajku prawie wszystko...* – otwarcie wystawy w Bibliotece Uniwersyteckiej
11 kwietnia 2014 r.

Fot. Jolanta Żochowska

WYKŁADY

Od 2008 r. Biblioteka organizuje również spotkania w ramach cyklu „Podlasie w badaniach naukowych” mające na celu popularyzację wśród społeczeństwa badań dotyczących naszego regionu, prowadzonych przez pracowników naukowych Uniwersytetu w Białymstoku. Umożliwiają one uczniom szkół średnich poznanie ludzi nauki i ich zainteresowań badawczych. Prezentowane w ramach cyklu wystąpienia mają również za zadanie przybliżenie mieszkańcom regionu wiedzy o Podlasiu. Spotkania odbywają się raz w miesiącu w Sali Audytorijnej BU. Niektóre z nich zostały zorganizowane w siedzibach zainteresowanych szkół. Do tej pory odbyło się 40 wykładów, a prelegentami byli głównie pracownicy Uniwersytetu w Białymstoku zajmujący się tematyką lokalną: prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz *Ku jakiej tożsamości Człowieka i Uniwersytetu w procesie edukacji* – 17.01.2013 r., dr Marek Nikolajuk *Rozerwanie gwiazd przez czarne dziury* – 3.03.2014 r., prof. dr hab. Ryszard Łażny *Po co i jaka jest CHEMIA na Podlasiu?* – 8.04.2014 r.

INNE WYKŁADY

Biblioteka Uniwersytecka wielokrotnie organizowała też wykłady z okazji Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego (*Dokąd zmierzasz polszczyzno?* – 21.02.2011 r., *Czy RZUŁF jest zwierzęciem? O specyfice polskiej ortografii* – 21.02.2013 r., *Językowy obraz polszczyzny* – 21.02.2014 r., *Współczesna pisownia polska – trudności, zjawiska, tendencje* – 21.02.2014 r.), obchodziliśmy Światowy Dzień Poezji (spotkania z poezją regionalną Elżbiety Kozłowskiej-Świątkowskiej, Wiesława Szymańskiego, Jana Leończuka, Andrzeja Pietrasza) czy Międzynarodowy Dzień Teatru (spektakle teatralne: *Gimnazjum imienia Boobalka I*, *Kłopoty czulego serca* oraz pokazy pracy warsztatowej).

PODLASKIE FORUM BIBLIOTEKARZY

Podlaskie Forum Bibliotekarzy zainicjowane przez Bibliotekę Uniwersytecką im. J. Giedroycia stanowi płaszczyznę współpracy i wymiany poglądów białostockiego środowiska bibliotekarskiego. Cykliczne debaty odbywają się raz w miesiącu, najczęściej w Sali Audytorijnej Biblioteki Uniwersyteckiej, gościnnie również w innych bibliotekach akademickich, Książnicy Podlaskiej i Wojewódzkiej Bibliotece Pedagogicznej. W skład Rady Programowej Podlaskiego Forum Bibliotekarzy weszli dyrektorzy bibliotek białostockich, pełnomocnik kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa Wydziału Filologicznego UwB oraz zastępca dyrektora Centrum Edukacji Nauczycieli (CEN) w Białymstoku. Zadaniem Rady jest tworzenie programu spotkań i ustalanie ich częstotliwości oraz miejsca organizacji kolejnych wystąpień. Inauguracja Forum miała miejsce 23 lutego 2006 r. W ciągu 8 lat funkcjonowania odbyło się 56 spotkań. Dotychczasowymi prelegentami byli przed-

stawiciele bibliotekarstwa polskiego z wielu ośrodków akademickich oraz dyrektorzy bibliotek szkół wyższych. W kolejnych debatach uczestniczyli m.in. dr Henryk Hollender, prof. dr hab. Marcin Drzewiecki, prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz, prof. dr hab. Wanda Pindłowa, prof. dr hab. Anna Sitarska, prof. dr hab. Jadwiga Woźniak-Kasperek, dr Danuta Konieczna, dr Jolanta Przyłuska, dr hab. Katarzyna Materska, dr Aneta Drabek, mgr Elżbieta Stefańczyk, mgr Lidia Derfert-Wolf, mgr Jolanta Stępiak, mgr Małgorzata Rychlik... i wielu innych. Dodatkowo w ramach Forum odbywają się warsztaty metodyczne i szkoleniowe dotyczące bieżącej problematyki (m.in. opracowania zbiorów specjalnych czy prawa autorskiego, nowego formatu RDA) związanej z praktycznym funkcjonowaniem bibliotek. W czasie poszczególnych debat przekazywane są też sprawozdania z konferencji naukowych i wyjazdów zagranicznych.

KONFERENCJE BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ IM. J. GIEDROYCIA

Od 2007 r. Biblioteka organizuje cyklicznie konferencje, których temat nawiązuje do kultury organizacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki bibliotek akademickich. Odbyły się już 4 konferencje, które cieszyły się dużym zainteresowaniem oraz były doskonałą okazją do zapoznania się z problemami, wyzwaniem, a także sukcesami innych bibliotek. Twórcze dyskusje inspirowały do podejmowania wspólnych działań ukierunkowanych na rozwój księżnic naukowych.

Il. 2. III Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Bibliotekarze bez bibliotek, czyli bibliotekarstwo uczestniczące* w Bibliotece Uniwersyteckiej 18–20 maja 2011 r.

Fot. Jolanta Żochowska

Oprócz 4 ogólnopolskich konferencji naukowych Biblioteka Uniwersytecka była organizatorem ogólnopolskich seminariów i szkoleń, m.in.: „Biblioteki drugiej generacji – teraźniejszość i przyszłość” (28.10.2008), „Open Access” (14.05.2010), „Polskie Biblioteki Cyfrowe – dokąd zmierzamy?” (9.12.2011), „Książka Artystyczna” (10–11.05.2012).

SPOTKANIA AUTORSKIE

Spotkania autorskie i koncerty stanowią kolejny element działań Biblioteki w ramach przestrzeni spotkań. Cieszą się dużym zainteresowaniem mieszkańców Białegostoku. W latach 2005–2014 odbyło się 19 spotkań autorskich, m.in. z: poetą Wiesławem Szumańskim i Janem Leończukiem, tłumaczką Bożeną Kojro, Iwoną Walentynowicz – autorką biografii Prezydentowej Karoliny Kaczorowskiej oraz autorami publikacji naukowych – prof. Jerzym Nikitorowiczem i dr. hab. Adamem Dobrońskim prof. UwB.

SPOTKANIA ZE ZNANYMI OSOBISTOŚCIAMI

W Sali Audytoryjnej im. R. Kaczorowskiego odbywają się również spotkania ze znanymi osobistościami ze świata polityki i nauki. Biblioteka była miejscem konferencji prasowej premiera Kazimierza Marcinkiewicza. Odwiedzili nas m.in. ambasadorowie Łotwy, Izraela, Japonii, Finlandii, konsul Białorusi oraz radcy prawni Ambasady USA i Szwajcarii. W bibliotece gościli także prof. Władysław Bartoszewski, prof. Grzegorz Kołodko oraz Ryszard Kaczorowski – Ostatni Prezydent RP na Uchodźstwie.

„GODZINA Z BAJKĄ FRANCUSKĄ”

Projektem realizowanym przez Bibliotekę, we współpracy ze studentami filologii francuskiej UwB, jest „Godzina z bajką francuską”. Są to cykliczne spotkania literackie przeznaczone dla dzieci ze szkół podstawowych z Białegostoku oraz okolic. Czytanie bajek w językach polskim i francuskim, słuchanie francuskich piosenek, a także rysowanie wybranych scen do wysłuchanych tekstów daje możliwość zapoznania się z francuską kulturą, kształci umiejętność kreatywnego nauczania języka obcego, a przede wszystkim promuje czytelnictwo wśród najmłodszych.

TYDZIEŃ BIBLIOTEK

Co roku, nawiązując do organizowanego przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (SBP) od 2002 r. Tygodnia Bibliotek w Bibliotece Uniwersyteckiej odbywają się w tych dniach koncerty oraz spektakle teatralne, konkursy dla najmłodszych czytelników, wykłady i spotkania autorskie. Od kilku lat obchodom Tygodnia

Bibliotek w BU towarzyszą kiermasze książek, podczas których można nabyć w bardzo atrakcyjnych cenach dublety oraz książki wycofane z naszych zbiorów.

W 2009 r. w ramach Tygodnia Bibliotek zorganizowaliśmy 9 maja cykl imprez, trwający aż do godziny 24.00, pod nazwą „Noc w Bibliotece”. Cieszyły się one dużą frekwencją, począwszy od wystawy *Juliusz Słowacki (1809–1849) w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej im. J. Giedroycia w Białymstoku*, przez kiermasz książek, czytanie bajek, warsztaty i konkurs na ekslibris, po odbywające się w późnych godzinach wieczornych i nocnych spektakle, koncerty oraz otwarte do późna czytelnie z wypożyczalnią.

W 2010 r., nawiązując do hasła akcji „Biblioteka – słowa, dźwięki, obrazy”, oferta Biblioteki była jeszcze bogatsza. Odbyło się m.in.: otwarcie Czytelni z Wolnym Dostępem do zbiorów, wystawy malarstwa Kazimierza Jerzego Jurgielanica oraz wystawa *Świat zakładek* z kolekcji Ewy Brzozowskiej, pracownika Biblioteki Politechniki Białostockiej, quiz podsumowujący cykl spotkań dla dzieci „Godzina z bajką francuską” oraz liczne koncerty i spektakle teatralne.

Imprezy przygotowano z myślą o aktualnych i potencjalnych użytkownikach, będących w różnym wieku i preferujących różne formy kultury.

W 2011 r. hasłem wiodącym było: „Biblioteka zawsze po drodze, nie mijam – wchodzę”. Po raz kolejny przygotowano bardzo różnorodną ofertę kulturalną, która faktycznie nikomu nie pozwoliła w tym czasie na ominięcie naszego gmachu. Było to: spotkanie autorskie z Zofią Redlarską z Wydziału Pedagogiki i Psychologii UwB (autorką książek: *Portrety imion dziecięcych*, *Dlaczego mam tyle pytań do świata?*), pokaz walki robotów SUMO przygotowanych przez studentów Koła Naukowego Wydziału Mechanicznego Politechniki Białostockiej (z aktywnym udziałem publiczności), spektakle grup teatralnych z Wojewódzkiego Ośrodka Animacji Kultury w Białymstoku, spektakl Studenckiego Koła Teatralnego „Stukot”, „Godzina z bajką francuską” – quiz podsumowujący cykl spotkań dla dzieci organizowanych we współpracy z Katedrą Neofilologii Wydziału Filologicznego Uniwersytetu w Białymstoku oraz koncerty orkiestr: Kameralnej i Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina Wydziału Instrumentalno-Pedagogicznego w Białymstoku, a także występ Chóru Uniwersytetu w Białymstoku pod dyrekcją prof. dr. hab. Edwarda Kulikowskiego.

W 2012 r. zorganizowaliśmy seminarium: „Książka Artystyczna” (10–11.05.2012) wraz z towarzyszącą wystawą: *Książka artystyczna przełomu XX i XXI wieku* przygotowaną przez Muzeum Książki Artystycznej w Łodzi. Wystawa to ponad 150 książek artystycznych stanowiących najciekawsze prace wyróżnione podczas polskich i zagranicznych konkursów. W seminarium wzięło udział wielu bibliotekarzy z całej Polski, a referaty prezentowali wybitni znawcy tematu: prof. dr hab. Elżbieta Banecka, prof. dr hab. Andrzej Bartczak, dr Michał Kacperczyk, dr Jacek Ladorucki, prof. Ewa Latkowska-Żychska, prof. dr hab. Grzegorz Matuszak, Alicja Słowikowska i Jadwiga Tryzno.

Hasło Tygodnia Bibliotek 2013 r. „Biblioteka przestrzenią dla kreatywnych” pozwalało w różnych formach pokazać pozytywne zmiany, które zachodzą

w naszych placówkach. Biblioteka, jako przestrzeń dla kreatywnych, stała się miejscem inspiracji i realizacji wielu niezwykłych pomysłów na promowanie literatury i zachęcanie każdego odbiorcy do sięgania po książki, bez względu na wykształcenie, wiek czy światopogląd. Zgodnie z tym hasłem – pragnęliśmy zwrócić szczególną uwagę na kreatywność zarówno bibliotekarzy, jak i naszych użytkowników. Dnia 13 maja 2013 r. w Bibliotece Uniwersyteckiej odbyły się liczne spotkania, prezentacje i konkursy. Przygotowano również wystawę wydawnictw uniwersyteckich oraz Dni Otwarte Biblioteki.

Bogata oferta wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Bibliotekę w dniach 8–15 maja 2014 r. była rezultatem organizowanego w ramach Tygodnia Bibliotek – Tygodnia Kultury Japońskiej (8–15.05.2014) oraz XII Podlaskiego Festiwalu Nauki i Sztuki.

Tydzień Kultury Japońskiej to cykl imprez kulturalnych, którego celem było zapoznanie uczestników z różnymi aspektami japońskiej kultury oraz zaprezentowanie naszych zbiorów dotyczących japońskiej historii, sztuki i kultury. Odbyło się m.in.: uroczyste otwarcie wystawy *95-lecie nawiązania stosunków japońsko-polskich* oraz wykład Makoto Yamanaki (Ambasadora Japonii w Polsce) zatytułowany *Japan of Today & Poland-Japan Relation*, wykład dr. Adama Bednarczyka (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) pt. *Literatura japońska w Polsce*, spotkanie autorskie z Marcinem Bruczkowskim, prelekcje dotyczące współczesnej kultury, mody i edukacji japońskiej, wystawa fotografii, warsztaty origami, spotkanie z ikebaną oraz krótki kurs języka japońskiego.

Il. 3. *95-lecie nawiązania stosunków japońsko-polskich* – otwarcie wystawy w Bibliotece Uniwersyteckiej 8 maja 2014 r.

Fot. Jolanta Żochowska

PODLASKI FESTIWAL NAUKI I SZTUKI

Idea Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki od początku wzbudzała zainteresowanie wśród bibliotekarzy ze względu na jego popularnonaukowy charakter. Festiwale Nauki odbywają się od 1999 r. Na stałe wpisały się do kalendarza imprez organizowanych przez uczelnie białostockie, skierowanych do całej społeczności lokalnej. Biblioteka Uniwersytecka od 2005 r. uczestniczy w Festiwalu. W pierwszych latach organizowaliśmy stoiska informacyjne, na których prezentowaliśmy naszą działalność oraz zbiory. Promocji towarzyszyły konkursy dotyczące funkcjonowania biblioteki, zabawy i loterie dla najmłodszych czytelników. W ostatnich 2 latach organizujemy również spotkania i wykłady; m.in. w 2014 r. wykład: *Księgarnie w Białymstoku do 1939 r.* wygłosił Wiesław Wróbel z BU.

GABINET PREZYDENTA RYSZARDA KACZOROWSKIEGO

Ryszard Kaczorowski, pochodzący z Białegostoku Ostatni Prezydent RP na Uchodźstwie, należał do grona osób stale wspierających zarówno Uniwersytet w Białymstoku, jak i Bibliotekę Uniwersytecką. Wyrazem sympatii było przekazanie podczas wizyty Pary Prezydenckiej w Białymstoku we wrześniu 2009 r. liczącego 822 woluminy prywatnego księgozbioru. Kolejna część zbiorów trafiła do nas w listopadzie 2011 r., już po tragicznej śmierci Ostatniego Prezydenta RP na Uchodźstwie. W czasie uroczystości nadania imienia Ryszarda Kaczorowskiego Auditorium Biblioteki Uniwersyteckiej w marcu 2011 r. Pani Prezydentowa poinformowała o podjęciu decyzji przeniesienia do Biblioteki Uniwersyteckiej wyposażenia warszawskiego gabinetu. Akt przekazania mebli, pozostałego księgozbioru i pamiątek był postrzegany przez członków rodziny Prezydenta jako jego ostatnia, symboliczna podróż do miasta, w którym się urodził.

Na drewnianych regałach i w przeszklonych witrynach ustawiono księgozbiór, jaki w latach 2009–2011 trafił w darze od rodziny Kaczorowskich do Biblioteki Uniwersyteckiej. Składają się na niego 1883 woluminy książek, 196 czasopism (48 tytułów), 442 jednostki zbiorów specjalnych, w tym 27 grafik, 232 egzemplarze zbiorów muzycznych, 147 dokumentów życia społecznego. Ekspozycja złożona z pamiątek, zdjęć i memorabiliów wypełnia pozostałą przestrzeń Gabinetu Ryszarda Kaczorowskiego. Składa się ze 183 najróżniejszych pamiątek, które stanowią świadectwo wielkiego szacunku, wdzięczności i przyjaźni okazywanej Ostatniemu Prezydentowi RP na Uchodźstwie.

ZWIEDZANIE I WYCIECZKI

Wycieczki i zwiedzanie Biblioteki to kolejny element przestrzeni spotkań. Dane statystyczne za lata 2005–2013 wskazują na ponad 10 tys. osób zwiedzających Bibliotekę. Większość odwiedzających stanowi młodzież szkolna, ale są też wycieczki: przedszkolaków, nauczycieli, bibliotekarzy, uczestników Letniej Szkoły

Języka Polskiego, słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku, gości zagranicznych odwiedzających Uczelnię i innych zainteresowanych. Od 2005 r. Bibliotekę Uniwersytecką odwiedziło 319 grup zorganizowanych.

STREFY WYPOCZYNKU

Mimo wielu prób nie udało się na dłużej uruchomić w Bibliotece bufetu, chociaż w projekcie funkcjonalno-użytkowym został zaplanowany na VI piętrze w pobliżu Sali Audytoryjnej. Oddalenie od wejścia głównego i zlokalizowanych na I piętrze czytelni przynosiło straty kolejnym agentom, dlatego też na I piętrze w holu utworzyliśmy kącik socjalny dla studentów. Znajdują się tam automaty: z napojami i słodyczami oraz z kanapkami i sałatkami. Na powierzchni ok. 20 m² rozstawiono stoliki i ławy z fotelami. Ostatnio zakupiono funkcjonalną i estetyczną kanapę, na której bardzo chętnie odpoczywają nasi użytkownicy. Podobne miejsce wypoczynku usytuowano również na II piętrze w pobliżu głównej czytelni.

Il. 4. Strefa wypoczynku dla czytelników Biblioteki Uniwersyteckiej
Fot. Jolanta Żochowska

DZIAŁALNOŚĆ PROMOCYJNA CENTRUM DOKUMENTACJI EUROPEJSKIEJ

Utworzone w 2009 r. Centrum Dokumentacji Europejskiej (CDE) we współpracy z Wydziałem Prawa UwB od początku swojej działalności prowadzi ożywioną działalność promocyjną. Wśród imprez skierowanych do użytkowników różnych grup wiekowych znalazły się m.in.: warsztaty dla gimnazjalistów i licealistów, wykłady dla studentów Uniwersytetu Trzeciego Wieku, XIII Konferencja Centrów Dokumentacji Europejskiej w Polsce w 2011 r., wystawa *Jestem stąd. Polska wielu narodów*, quizy wiedzy o Unii Europejskiej, lekcje europejskie dla uczniów szkół podstawowych, udział w Podlaskim Festiwalu Nauki i Sztuki.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I STUDENCKA PROWADZONA W PRZESTRZENI BIBLIOTECZNEJ

Coraz częściej z sal bibliotecznych korzystają również pracownicy naukowo-dydaktyczni oraz studenci Uniwersytetu w Białymstoku. Pracownicy wielu wydziałów prowadzą zajęcia dydaktyczne, wykorzystując zasoby biblioteczne jako warsztat pomocniczy w prowadzeniu ćwiczeń, odbywają się też zajęcia z wybranych nauk pomocniczych w zakresie nauk humanistycznych. W Sali Audytoryjnej, czytelnich i wybranych pracowniach organizowane są konferencje naukowe wielu wydziałów, spotkania parlamentu studentów i doktorantów, studenckich kół naukowych, Działu Studenckie Pogotowie Lekcyjne, konferencje studenckie, wykłady Uniwersytetu Otwartego, kursy językowe, warsztaty Biura Zawodowej Promocji Studentów i Absolwentów UwB i Działu Spraw Studenckich, Spotkania Działu Programów Międzynarodowych i Współpracy z Zagranicą, wreszcie odbyło się wiele spotkań i imprez naszych seniorów – słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku (lekcje języka angielskiego, kurs obsługi komputera, wykłady o Unii Europejskiej, występy Kabaretu Szpilka).

WYNAJMY

Położenie Biblioteki w centrum Białegostoku oraz szeroka akcja promocyjna spowodowały zainteresowanie wynajmem pomieszczeń bibliotecznych nie tylko przez jednostki uczelniane, ale również przez firmy komercyjne i instytucje samorządowe oraz kulturalne. W ubiegłych latach współpracowaliśmy m.in. z: Urzędem Miejskim w Białymstoku, wydawnictwem Nowa Era, British Council, Stowarzyszeniem Architektów Polskich, Uniwersytetem Medycznym w Białymstoku, Centrum Szkoleń Biznesowych *Verte*, Radą Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT Łomża oraz innymi firmami. Udostępnianie sal konferencyjnych na szkolenia i seminaria pozwala na zwiększenie środków finansowych Biblioteki.

KSIĘGARNIA

Przy wejściu głównym usytuowano księgarnię. Ze względu na bardzo dogodnie położenie i bliskość przystanku autobusowego korzystają z niej bardzo licznie nasi czytelnicy, ale także mieszkańcy Białegostoku. Księgarnia prowadzi sprzedaż publikacji pracowników naszej Uczelni.

WSPÓŁPRACA Z MEDIAMI

W 2009 r. w Bibliotece podjęto decyzję o powołaniu nieformalnego zespołu ds. promocji, w skład którego weszli bibliotekarze wcześniej już inicjujący przedsięwzięcia promocyjne oraz przygotowujący materiały reklamowe. Promocją i przygotowaniem wielu imprez zajmuje się w Bibliotece Uniwersyteckiej również sekretarz naukowy, który nadzoruje pracę zespołu i informuje media o kolejnych

spotkaniach organizowanych w BU. Biblioteka ma stały kontakt z prasą regionalną, radiem i oddziałem telewizji regionalnej TVP Białystok. Wiele relacji z naszych imprez relacjonuje Obiektyw – magazyn informacyjny TVP Białystok.

„Nasz Uniwersytet” – pismo wydawane przez naszą Uczelnię jest jedną z form promowania zarówno Uniwersytetu, jak i Biblioteki. Na jego łamach publikowane są artykuły dotyczące działalności usługowej Biblioteki Uniwersyteckiej, form aktywizacji czytelników czy nowych przedsięwzięć istotnych dla środowiska akademickiego. W latach 2007–2013 pojawiło się ok. 30 publikacji i notek informacyjnych o naszej działalności przygotowanych zarówno przez pracowników Biblioteki, jak i zespół redakcyjny pisma.

Uzupełnieniem komunikacji za pośrednictwem mass mediów jest nawiązana pod koniec 2010 r. współpraca ze telewizją akademicką PLATON oraz uczelnianą telewizją UwB. Przedstawiane relacje wspomagają budowę pozytywnego wizerunku Biblioteki przez promowanie nowych inicjatyw, m.in. spotkań i wykładów, wystaw, a także zachęcają do odwiedzin i spędzania wolnego czasu na terenie Biblioteki.

W Czytelnii z Wolnym Dostępem do zbiorów odbywają się comiesięczne nagrania programu literackiego „Strefa książki” emitowanego przez TVP Białystok.

PODSUMOWANIE

Na podstawie przedstawionej działalności promocyjnej i kulturalnej można pokusić się o stwierdzenie, że Biblioteka Uniwersytecka im. J. Giedroycia pełni w pewnym zakresie funkcję „trzeciego miejsca”. Znacznie trudniej natomiast odpowiedzieć na pytanie, dla kogo jest tym „trzecim miejscem”. Analiza statystyk uczestników spotkań, wypowiedzi z 2 przeprowadzonych ankiet oraz obserwacje pracowników wskazują, że z imprez kulturalnych odbywających się w Bibliotece korzystają przede wszystkim przedstawiciele społeczności lokalnej. Tysiące odwiedzających to: młodzież szkolna, seniorzy – uczestnicy Uniwersytetu Trzeciego Wieku, bibliotekarze wszystkich sieci bibliotecznych funkcjonujących na Podlasiu, mieszkańcy Białegostoku i województwa podlaskiego. Biblioteka stała się również miejscem nauki, ale też i spotkań dla studentów położonego w niewielkiej odległości Uniwersytetu Medycznego, natomiast nasi studenci i pracownicy stanowią niewielki odsetek uczestników wydarzeń kulturalnych.

Podobnie jak Agata Zysiak uważam

[...] że biblioteka [akademicka] jako trzecie miejsce może tworzyć się tylko w oparciu o silnie i dobrze funkcjonującą „bibliotekę jako drugie miejsce”. [...] W pierwszej kolejności należy zadbać o podstawy i przykładowe pełnienie funkcji biblioteki uniwersyteckiej. Dopiero kolejne działania – jeśli starcza zasobów kadrowych i finansowych – mogą wychodzić poza te obszary⁸.

---

⁸ A. Zysiak, *Jak pozostać wiernym w niestałym świecie? Czym, gdzie i dla kogo ma być nowoczesna biblioteka*, [w:] *Biblioteka jako „trzecie miejsce”*. Międzynarodowa Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego..., s. 25–26.

Biblioteka uczelniana powinna być przede wszystkim miejscem zapewniającym dostęp do zbiorów bibliotecznych, tradycyjnych i elektronicznych źródeł informacji oraz służyć profesjonalną pomocą w ich wykorzystaniu. Oczywiście odwiedzający ją użytkownik może mieć jednocześnie poczucie przyjazności i otwartości bibliotekarzy na jego „niebiblioteczne” potrzeby, a więc pytanie zawarte w temacie referatu pozostaje otwarte...

Bibliografia

- Biblioteki XXI wieku. Czy przetrwamy? II Konferencja Biblioteki Politechniki Łódzkiej. Łódź, 19–21 czerwca 2006 r. Materiały konferencyjne*, Łódź 2006.
- Biblioteka jako trzecie miejsce: Międzynarodowa Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Materiały konferencyjne*, pod red. M. Wrocławskiej, J. Jerzyk-Wojteckiej, Łódź 2011.
- Biblioteka Uniwersytecka im. J. Giedroycia w Białymstoku w nowym gmachu*, [w:] *Biblioteki XXI wieku – czy przetrwamy* [org. Biblioteka Politechniki Łódzkiej], Łódź 2006.
- Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w nowym gmachu – z perspektywy pięcioletnich doświadczeń*, „Bibliotheca Nostra” 2011.
- Biliński L., *Nowe obiekty bibliotek publicznych w Polsce*, [w:] *Biblioteki jutra. Nowa perspektywa organizacji przestrzennej i funkcjonalnej*, Warszawa 2001, s. 46–62.
- Eco U., *O bibliotece*, Warszawa 2007.
- Jazdon A., *Biblioteka mojego wieku – czyli jaka?*, „Biblioteka” 2007, nr 11 (20), s. 63–84.
- Kisilowska M., *Biblioteka w sieci – sieć w bibliotece*, Warszawa 2010.
- Kisilowska M., *Czy lubicie się Państwo zakładać? O zaufaniu w bibliotece*, [w:] *Biblioteka jako „trzecie miejsce”*. Międzynarodowa Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. *Materiały konferencyjne*, pod red. M. Wrocławskiej, J. Jerzyk-Wojteckiej, Łódź 2011, s. 7–16.
- Konieczna D., *Nowe trendy w architekturze i organizacji przestrzeni w bibliotekach polskich*, [w:] *Nowoczesna biblioteka: materiały z ogólnopolskiej, przedjazdowej konferencji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Konstancin-Jeziorna, 29–30 maja 2009 r.*, pod red. M. Drzewieckiego, Warszawa 2009, s. 21–33.
- Konieczna D., *Współczesne trendy architektury bibliotecznej a zmieniające się wymagania użytkowników bibliotek*, [w:] *Biblioteki XXI wieku. Czy przetrwamy? II Konferencja Biblioteki Politechniki Łódzkiej, Łódź, 19–21 czerwca 2006 r. Materiały konferencyjne*, Łódź 2006, s. 217–228.
- Line M. B., *Biblioteka przyszłości*, „Forum Akademickie” 2001, nr 11, [online] torumakad.pl/archiwum/2001/11/artykuly/22-on-biblioteka_przyszlosci.html [dostęp: 20.05.2014].
- Łabiszewska I., *Czy wystawy okolicznościowe współtworzą trzecie miejsce w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego?*, [w:] *Biblioteka jako „trzecie miejsce”*. Międzynarodowa Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. *Materiały konferencyjne*, pod red. M. Wrocławskiej, J. Jerzyk-Wojteckiej, Łódź 2011, s. [74]–90.
- Materska K., *Biblioteka jako trzecie miejsce*, „Bibliosfera – portal studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa UW”, [online] projekt18.blox.pl/2010/07/biblioteka-jako-trzecie-miejsce.html [dostęp: 15.05.2014].

- Nowakowska I., *Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi – miejscem wystaw, pamięci i krzewienia idei humanitarnych*, [w:] *Biblioteka jako „trzecie miejsce”*. Międzynarodowa Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Materiały konferencyjne, pod red. M. Wrocławskiej, J. Jerzyk-Wojteckiej, Łódź 2011, s. [39]–48.
- Oldenburg R., *The great good place: cafes, Coffee shops, community centers, beauty parlors, general stores, bars, hangouts, and how they get you through the day*, wyd. 2, New York 1997.
- Zysiak A., *Jak pozostać wiernym w niestałym świecie? Czym, gdzie i dla kogo ma być nowoczesna biblioteka*, [w:] *Biblioteka jako „trzecie miejsce”*. Międzynarodowa Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Materiały konferencyjne, pod red. M. Wrocławskiej, J. Jerzyk-Wojteckiej, Łódź 2011, s. [18]–27.

